

ALAN R. KERR, *The temple of Jesus' body. The temple theme in the Gospel of John* [Świątynia Ciała Jezusa. Temat świątyni w Ewangelii Jana], Sheffield 2002, XII + 416 s. (Journal for the study of the New Testament. Supplement series, 220)

Ewangelia według świętego Jana zawiera liczne odniesienia do tematu świątyni. Autor publikacji podejmuje próbę systematycznego przedstawienia tego tematu, opracowując literacko-krytycznie oraz egzegetycznie poszczególne teksty Ewangelii.

Punktem wyjścia rozważań (tej części poświęcony został pierwszy rozdział książki) jest autorstwo, datacja oraz czytelnik domyślny Ewangelii. Wyniki badań wskazują na możliwość powiązania autora Ewangelii ze środowiskiem kapłańskim, co wpływa na podejmowane przez niego tematy (świątynia, jej instytucje). Czas powstania Ewangelii także ma wpływ na podejmowaną przez nią tematykę. Po zburzeniu świątyni jerozolimskiej aktualne stały się pytania o kult i o jego formę. Przedstawienie różnych żydowskich prób odpowiedzi na te pytania zawarte jest w drugim rozdziale publikacji.

Kolejne rozdziały poświęcone są odpowiedzi na powyższe pytania, zawartej w Ewangelii według świętego Jana. Odpowiedzi tej A. R. Kerr szuka poprzez analizę poszczególnych, wybranych fragmentów Ewangelii. Analiza rozpoczyna się od J 2, 13-22 – jako fragmentu, w którym temat świątyni występuje w sposób oczywisty. Wiersz 21 tego rozdziału stanowi dla Kerra swego rodzaju „soczewkę” do rozpatrywania pozostałych Janowych odniesień do świątyni. Badany w tym świetle tekst Prologu (czwarty rozdział publikacji) ma wskazywać na Jezusa jako nowy namiot spotkania z Bogiem, jako wypełnienie

Tory oraz na nowy sposób stawania się dziećmi Boga – nie poprzez instytucje Starego Przymierza, lecz przez przyjęcie wcielonego Słowa.

Kolejnym fragmentem, który staje w centrum zainteresowania, jest J 1, 51, który według Kerra, polemizującego w tym miejscu z innymi egzegetami, nie zawiera odniesień do świątyni jerozolimskiej. Nowy kult i jego miejsce są zagadnieniami podjętymi w analizie rozdziału czwartego Ewangelii (szósty rozdział publikacji). Kerr wskazuje, że obraz żywej wody może odnosić się do Ducha Świętego, który uwielbia Jezusa i świadczy o Nim, a także może odwoływać się do nowej Tory – objawiającego Słowa, które stało się ciałem i które jest prawdą. Takie odniesienia wskazują na powiązanie nowego kultu, kultu Ojca „w Duchu i w prawdzie”, z osobą Jezusa.

W siódmym rozdziale swej książki Kerr zwraca uwagę na czyny i słowa Jezusa podczas świąt żydowskich: oczyszczenie świątyni w czasie, gdy zbliżała się Pascha (2, 13); własny czas Jezusa w związku ze Świętem Namiotów (7, 6); temat poświęcenia przez Ojca podjęty w trakcie święta Poświęcenia Świątyni (10, 36); dzieło Ojca podejmowane przez Jezusa w szabat (5, 17; 9, 3. 14). Jezus staje się wypełnieniem świąt: Paschy – stając się prawdziwym Barankiem paschalnym; Namiotów – jako światło (7, 37-39 z odniesieniem do Ez 37, 1-12; 19, 34 i 8, 12); Poświęcenia świątyni – jako poświęcony przez Ojca (10, 36); szabatu – przez dzieło Bożego zbawienia realizowane poprzez Jezusa i następnie Jego uczniów.

Rozdział ósmy poświęcony został zbadaniu związków ze świątynią w rozdziale 13 i 14 Ewangelii. W świetle wypowiedzi J 14, 2-3 Jezus widziany jest jako nowa świątynia, jako „dom Ojca”. Natomiast zgromadzenie uczniów na ostatniej wieczerzy, jak również umycie im nóg, by mieli z Nim udział (13, 8), widziane jest jako przygotowanie do wejścia do nowej świątyni.

Analiza modlitwy arcykapłańskiej Jezusa (rozdział dziewiąty książki) wskazuje na odniesienia do czynności arcykapłana w świątyni jerozolimskiej. Jezus jako arcykapłan modli się za lud i składa sam siebie na ofiarę za niego.

Praca A. R. Kerra stanowi, oprócz wydanej w roku 2001 publikacji Mary L. Coloe, *God dwells with us. Temple symbolism in the Fourth Gospel*, cenną próbę systematycznego opracowania tematyki świątyni w Ewangelii według świętego Jana. W poszukiwaniu zrozumienia poszczególnych odniesień do tematu świątyni Kerr podaje wiele nowych argumentów, czasami jednak wyniki tej pracy mogą budzić wątpliwości (np. podana powyżej interpretacja 13, 8 czy też konstrukcja powiązań poszczególnych odniesień znaczeniowych obrazu wody żywej 4, 10).

Wartość pracy podkreślają szerokie przypisy, wskazujące na znajomość literatury, liczne odniesienia do Starego Testamentu, użycie tekstów oryginalnych. Znajomość podejmowanego zagadnienia widoczna jest także

w dyskusji z innymi egzegetami nt. oceny, czy dany fragment Ewangelii zawiera odniesienie do tematyki świątyni (1, 51).

Autor omawianej publikacji nie rości sobie prawa do uznania swojej pracy jako wyczerpującego ujęcia tematu. Wskazuje także na możliwe odniesienia do tematu świątyni w innych fragmentach Janowej Ewangelii, co może stanowić punkt wyjścia do dalszych badań nad przedstawionym zagadnieniem.

Płock

KS. ANDRZEJ MACIEJEWSKI